

Af andre veiforbindelser er den tidligere benyttede fremkomst fra *Lavangen* i Tromsø amt, paa vestre side af Lavangsvatn, hvor den delte sig i to grene, saaledes at den ene førte over til *Taarstad* og den anden til *Stuenes* ved Ofotfjorden.

Endvidere er paa vestre side af Østervikelven fra *Lenvik* til *Lenvikmark* en fremkomstvei, der som gangsti fortsætter over til Herjangen i Ankenes, ca. 22 km. lang, hvoraf 7 km. er beliggende inden Ankenes. Fra denne gangsti gaar en anden sti, som fører over til Grovfjorden i Tromsø amt.

Evenes herred var i 1902 delt i 22 skolekredse med 711 undervisningsberettigede børn, 6 lærere og 7 lærerinder.

Ifølge skatteligningen udgjorde den samlede antagne indtægt for 1906 412120 kr., formuen 1160400 kr. Samlet herredsskat for 1906 var 31980 kr., fordelt paa 920 skatydere.

Lødingen herred.

Lødingen herred (1223.97 km.², i 1891 3290 indbyggere, i 1900 3967 indbyggere) udgjør *Lødingen præstegjeld*, der omfatter *Lødingen sogn* med *Vestbygden kapel* og *Hol sogn*.

Herredet udgjør *Lødingen lensmandsdistrikt* og en del af *Lødingen thinglag*.

Herredets navn *Lødingen* er egentlig gaardnavn, gammel form *Lødueng* af *lada*, hø- eller kornlade, og *eng*, eng.

Lødingen kirke ligger paa *Hinnøen*, ikke langt fra indløbet til *Tjelsundet* fra syd, paa 68° 24' 14" nordlig bredde og 5° 15' 53" øst for *Kristiania observatorium*.

Herredet har efter karterne en største længde fra nord-vest til sydøst af 90 km. og en største bredde af 48 km.

Lødingen herred omgives af *Tysfjorden*, *Vaagan*, *Hadsel* og *Sortland* herreder; af *Kvæfjord* og *Trondenes* herreder i Tromsø amt samt af *Evenes* og *Ankenes* herreder i Nordlands amt. Mod sydøst naar det efter kartet til den svenske grændse og støder her op til *Lule Lappmark*. Om grændserne mellem *Evenes* og *Lødingen* er der tvist.

Af *Lødingen herred* ligger en del paa *Hinnøen*. *Tjeløen* hører helt til *Lødingen*, en del af herredet ligger paa fastlandet paa begge sider af *Ædfjord*, og en del ligger paa fastlandet øst for *Ramsund*; dernæst hører til herredet en del mindre øer, af hvilke *Barøen* er den største.

Den del af *Lødingen herred*, som ligger paa *Hinnøen*, er yderligere delt ved de mod nordnordøst gaende fjorde *Øksfjord* og *Kanstadfjord*; fra *Tjeløen* skilles *Hinnøen* ved *Tjelsund*.

Strækningen vest for *Øksfjord* støder mod vest til *Vaagan* og *Hadsel herreder*.

Øksfjorden deler sig i sin indre del i en arm, som gaar imod nordvest og kaldes *Vestpollen*, og en, som gaar mod øst og kaldes *Østpollen*. *Vestpollen* fortsætter op mod nordvest i *Vestpollaldalen*, som ender botformet under det høie bekjendte fjeld *Møisadlen*, 1266 m., hvis top ligger paa grændsen af *Lødingen*, *Sortland* og *Hadsel herreder*.

Møisadlen har mod syd to mærkværdige, sylhvasse pigge, liggende nær den høieste top og ragende næsten ligesaa høit tilveirs som den høieste top. Vildst og mærkværdigst er den seet fra syd og øst med steile og forrøve sider, som falder stupbratte ned i *Vestpollaldalen* i *Lødingen*. Fra havet kan man se *Møisadlen* høit over alle andre tinder i miles omkreds. Den er ofte bestegit; det er en dristig og interessant vandring til toppen, hvorfra der er et herligt skue ud over en verden af tinder og toppe, indsøer, fjorde og havet. Den kan bestiges fra *Fiskefjord* og *Lonkanfjord*. Bestigningen har ingen særlige vanskeligheder før nær toppen, hvor der er en skarp, knapt 1 m. bred isryg, som maa passeres for at naa den første ordens varde paa toppen.

Møisadlen er det høieste punkt paa flere stjerneformede sammenløbende rygge, mellem hvilke der ligger flere botner med bræer paa østsiden og sydsiden.

Grændsen mellem *Lødingen herred* og *Hadsel herred* gaar i sydlig retning over høie rygge; først gjør den en boining mod nord rundt *Møisadelakselen*, under hvilken *Øvre Møisadelvatn*, 666 m. o. h., ligger. Sydlig følger paa grændsen *Memurutind*, 888 m.; sydlig for denne ligger et skar, som heder *Memuruskar*, 519 m., hvilket fører fra en sidedal til *Vestpollaldalen* over til *Norddalen* i *Lonkanfjord*.

Saa følger længer sydlig paa ryggen og grændsen *Durmannstinderne*, op til 1017 m. høie, og længer sydlig gaar en dyb forsænkning fra *Øksfjorden* over *Storvatn*, 11 m. o. h., mod vest over til *Inggjaldfjordens* bund i *Hadsel*, og grændsen gaar tvers over denne forsænkning, der kun har ringe høide over havet.

Nordlig for denne forsænkning vest for Vestpollen ligger *Førselvtind*, 907 m.

Længer sydlig paa Øksfjordens vestsida ligger *Lakselvtinden*, 751 m., og længer vest *Forklædalstinderne*, op til 912 m. høie. En dal, *Forklædalen*, kommer op under disse tinder fra *Storvatn*, og lidt længer øst er der en anden dal, *Lakselvdalen*, som fra *Storvatn* gaar op under *Lakselvtinderne*.

Sydlig for den store forsænkning over *Storvatn* og over til *Ingjaldsfjord* hæver landet sig atter og naar paa grændsen mod *Hadsel* en høide af 807 m. o. h. i *Viktinderne*; opunder disse kommer en dal fra *Vikpollen*. Sydvest for denne ligger *Svartskartinderne*, 998 m., og fra disse løber en ryg mod nordvest, sydvest og sydøst, omkrandsende hestekoformet to botner, i hvilke der ligger vande i høider paa 416 og 276 m. o. h. Sydligere vest for gaarden *Svartskaret* ligger en høide som heder *Gaukrabba*, og sydvest for denne *Kvankjøs fjeld*, 528 m. høit.

Kvankjosen gaar som en sidefjord fra Øksfjordens munding vestlig ind mod grændsen mod *Hadsel*, og dens dal ender som en svær botn, omkranset af en hestekoformet ryg eller eg, paa hvilken ligger i retning fra nord til syd *Blaatind*, 617 m., *Kvankjostinderne*, optil 601 m. høie, og *Vastinderne*, 613 m.

Mellem de to sidste toppe fører et skar 66 m. o. h. over til *Gunnarkilen* i *Vaagan* herred. Sydlig for *Kvankjosen* er det kun en ringe del af *Hinnøen*, som hører til *Lødingen* herred.

Strækningen mellem *Øksfjorden* i vest og *Kanstadfjorden* i øst stoder mod nord til *Sortland* herred og *Kvæfjord* herred i *Tromsø* amt.

Langs grændsen mellem *Lødingen*, *Sortland* og *Kvæfjord* herreder ligger der egge med forskjellige tinder; saaledes løber en af *Møisadlens* egge mod øst og afsluttes med den 942 m. høie *Rautind*; saa kommer et skar, *Blokskar*, gjennem hvilket fører en sti mod nordvest fra en af *Vestpolladals* sidedale over til *Blokvatn* i *Sortland*.

Saa følger en række af toppe henimod *Løbergdalstinderne*, hvis høieste punkt, 993 m., ligger paa grændsen mellem *Sortland*, *Kvæfjord* og *Lødingen* herreder. Paa siderne af *Løbergdalstinderne* er der botner mod nord, vest og øst, alle med smaa bræer, og mod syd ligger en stor botn, hvori *Øvre Storelvvatn* ligger, 595 m. o. h. Sydlig paa ryggen fra *Løbergdalstinderne* følger paa grændsen mod *Kvæfjord* herred *Vestbotntind*, 938 m. o. h., og sydligere paa eggen ligger *Hesseldalstind*, 963 m., paa vestsiden af *Hesseldalen* i *Kvæfjord* herred.

Fra *Hesseldalen* fører skar mod nordvest over til *Austpolladalen*, som gaar op fra *Øksfjord*.

Helt indenfor *Lødingen* herreds grændser ligger øst for *Vest-*

pollen Vestpolltind, 936 m., og vestlig for denne gaar fra *Vestpollen Storelvdalen* op under det før nævnte *Øvre Storelvvatn*. Bunden i *Storelvdalen* er myrlandt og bevokset med birkekrat. Dalsiderne er bratte og nederst lidt bevokset med skog.

Sydlig for skaret mellem *Hesseldalen* og *Austpolladalen* gaar grændsen mellem *Kvæfjord* og *Lødingen* herred først en strækning mod sydvest, boier saa mod sydøst indtil *Bukketind*, 985 m., og saa mod nordøst over *Gullesfjordfjeld*, 856 m.; dette navn kjendes forøvrigt ikke af befolkningen i denne egn. Saa følger grændsen en bæk, *Springarbækken*, og gaar tværs over en dal, *Østerdalen*, som er en sidedal til den forsænkning og det eid, som gaar fra *Kanstadbotn* mod nord til gaarden *Eide* ved *Gullesfjorden* i *Kvæfjord* herred.

Sydlig for *Austpollen* paa østsiden af *Øksfjord* ligger *Brynjøtslaatheia*, 707 m.; sydligere gaar fra gaarden *Husjordet Trolddalen* op mod nordøst fra *Øksfjorden*. Noget sydligere igjen gaar *Normandsdalen* mod øst.

Vest for *Vestbygden* kapel paa *Vaaje* gaar ind en liden sidefjord, som heder *Bresja*, og denne fortsætter mod nord i *Bresjadalen*, hvori der ligger en række vande, *Søndre Bresjavatn*, 19 m. o. h., *Nordre Bresjavatn* i samme høide, der atter optager tillob fra *Kvastinvatn*, 444 m. o. h. Paa vestsiden af dette ligger *Keastind*, 833 m., og sydlig for dette *Lappen*, 649 m.

Vestlig for *Bresjadalen* ligger en ryg, som kaldes for *Sandfjeldtinderne*, op til 692 m. høie, og sydligere ved kysten ligger *Hustadtind*, 373 m.

Paa østsiden af *Bresjadalen* ligger atter en ryg med retning fra nord mod syd med en høieste top 953 m., og sydlig for denne ligger *Natmaaltind*, 867 m., og saa fortsætter ryggen i *Kjølfjeldet*, 599 m. Øst for *Bresjavatn* ligger *Kjellerbostind*, 750 m. Længer øst kommer atter et dalføre, hvis nordlige del har retning fra fjeldet fra nord mod syd og kaldes *Norddalen*, medens den sydlige del, som kaldes *Sordalen*, har retning fra syd til nord eller i modsat retning af den, i hvilket landet i det hele taget skræmer. Hvor disse to dale forener sig, faar hoveddalen retning mod sydøst og kaldes *Sneisdalen*, og den munder ud i *Kanstadfjordens* sidefjord *Høkfjord*. Paa østsiden af *Serdalen* ligger sydlig *Ytterstadfjeld*, 447 m.

Sydlig for dette ender landet mellem *Øksfjord* og *Kanstadfjord* i en halv som heder *Offerø*, forbundet med den øvrige del af *Hinnøen* ved et eid. Myrerne er paa *Offerøen* store og vanskelig farbare.

Nordligere gaar ind fra *Kanstadfjorden* i vestlig retning *Hestfjorden*, der ender botnformet. Nordlig for *Hestfjorden* og

Vaagan præstegjeld blev fraskilt 1735.

Kirken har, som det sees af *Aslak Bolts* jordebog, været sognekirke allerede i middelalderen. I 1589 var den, ifølge reformatsen, hovedkirke i Lødingen præstegjeld, hvorunder som annekser hørte foruden Hol ogsaa Ofoten, Vaagan, Skraaven og Gimso. Præstegjeldet blev ved anordning af 28de december 1731 et frit kald, medens det tidligere havde været henlagt under Trondhjems bispestol. Den oprindelige stavkirke stod, som nævnt, endnu i 1661.

Hol kirke er en langkirke af tømmer, opført 1863 med 380 siddepladse.

Under en storm i 1882 blæste den ganske skjæv og ansaaes ikke længer helt farefri (den «stod som et skræmsel»). Med kirkedepartementets samtykke blev den i 1900—1901 bygget om, og der blev bygget til nyt kor og to sakristier og fløje udvendig, paa begge sider af kirken (for at give den en større modstandskraft), ligesom skibet blev paabygget i hoiden, og taarnet restaureret. Efter ombygningen har kirken omtrent 500 siddepladse. Den indviedes paany 24de oktober 1901.

Hols kirke var Hol annekskirkes gamle navn; den nævnes i reformatsen som korshus.

Vestbygdens (Vaaje) kirke er en langkirke af tømmer, opført 1885, med 250 siddepladse.

Vestbygdens kapel er opført i henhold til kongelig resolution af 22de januar 1883 paa gaarden Vaajes grund, til brug for befolkningen i Lødingens «Vestbygd», det er den del af Lødingens hovedsogn, som ligger vestenfor Kanstadsfjordens munding langs Vestfjorden og paa begge sider af Øksfjorden. Den blev indviet i 1885.

I erstatning af fisketiendefondet faar Lødingen sognepræst 2000 kr. aarlig og Hol kirke i Lødingen 100 kr., foruden et tillæg; Lødingen kirke faar 284 kr., foruden et tillæg.

Reformatsen beretter om *Lodangs Præstegjeld*:

Derudi ere 4 Kirker og 3 Korshuse, som betjenes skulle af tre Præster. Til Hovedkirken ligger Bønder 44, Huusmænd 16. Hols Korshuus ligger fra H. K. 2 Vegsø (sjomil) udi Øster. Bønder 20, Huusmænd 16.

Disse to Kirker skulle betjenes af Sognepræsten to hellige Dage udi Hovedkirken, og den tredje udi Holes Korshuus. Ofotothen ligger fra H. K. 2 Vegsø udi Øster. Bønder 96, Verimænd og Huusmænd 20.

Denne Kirke skal betjenes af en Capellan, sammesteds residerende, hver Helligdag.

Voge Kirke ligger fra H. K. 5 Vegsø udi Sydvest. Bønder 35, Verimænd og Huusmænd 20.

Skroften ligger fra H. K. 4½ Vegsø udi Syd til Vesten og fra Voge 1 Vegsø. Dertil ligger Verimænd og Huusmænd 10.

Gimsø ligger fra H. K. 2 Vegsø udi Vester, og fra Voge 2 Vegsø. Bønder 24, Verimænd og Huusmænd 20.

Disse tre Kirker skulle betjenes af en Capellan, udi Voge residerende, to hellige Dage udi Voge, hver tredje udi Gimso og udi Skroven hver 9de hellige Dag, og da miste de Tjeneste udi Voge; men om Vaaren, den Stund Fiskeriet gaar til, skal skee Tjeneste af Sognepræsten og den residerende Capellan udi Voge og Skroven hver Helligdag, og desimidlertid skal den residerende udi Ofotothen holde Tjeneste udi Hovedk. og Ofotothen *per vices*.

Aarlig Præsterente.

Ad mensam 42 Voger.

Tienden ungefter:

Korn 15 Tdr.

Fisk 100 Voger.

Ost 5 Voger.

Offertold 1 Pd. Fisk af hver formuende Bonde.

Kirkegang og Udfærd efter Recessen.

Kan saaes til Præstegaarden 8 Tdr.

Kan holdes Malkekøer 12

Af fornævnte Rente skal Sognepræsten give den residerende Capellan udi Voge al Kirkegang, Udfærd, Paaskeoffer og Offertold udi de Annexer, som han gjør Tjeneste udi.

Den residerende udi Ofotothen skal have Præstens Gaard Evenæs, som renter aarligen 2 Voger udi Landskyld, dertil Halvparten af Offertolden, al Kirkegang, Udfærd og Paaskeofferet, som falder udi det Annex. Herforuden er, hvis Bønderne her til Dags have velvilligen givet til deres Underholdning med Fjerrefisk og Bordhold.

Veie. Statsveianlæg. I 1877—1878 blev bygget vei fra *Lødingen præstegaard* (Kalvolden) til *Nes*, 5,3 km. lang, hvortil med gik 8820 kr. Grusningen skulde udføres for distriktets egen regning. Kjørebredden er 5½ alen samt 3—3½ alen. Den er, som de fleste ældre grusveie, svagt bygget og dertil daarlig ligeholdt.

I 1904—1906 oparbejdedes vei fra grændsen mod Tromsø amt ved *Landscholmen* om Fjelddal til denne gaards sjohuse ved *Sandtorvstrømmen*. Længden er 3 km. Anlægsomkostningerne var ca. 18800 kr. Kjørebredden er 3,75 m. Veidækket er udstyret med stenlag. Maksimumstigning er 1:15.

Denne vei fortsætter inden Tromsø amt rundt Lavangsfjor-

NORGES LAND OG FOLK

TOPOGRAFISK-STATISTISK BESKREVET

XVIII

NORLANDS AMT

KRISTIANIA
FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1908

TOPOGRAFISK-STATISTISK

BESKRIVELSE

OVER

NORLANDS AMT

FJERDE DEL

SALTEN OG LOFOTEN OG VESTERAALEN FOGDERI

EFTER OFFENTLIG FORANSTALTNING

UDGIVET VED

AMUND HELLAND

KRISTIANIA
FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1908